

Володимир Рафеєнко

МОБІЛЬНІ ХВИЛІ БУТТЯ

ЛЬВІВ

**Мобільні хвилі буття,
або VERBUM CARO FACTUM EST**

П'єса в 3-х частинах

Про дні, що минули,
Що в серці zostалися
Ясними плямами,
Про образи згадні,
Заснули у грудях навіки,
Навіки
Мріяють,
Мріяють,
Вдивляючись в сутінь.

Михайль Семенко, «Кондуктор»

The raven himself is hoarse
That croaks the fatal entrance of Duncan
Under my battlements.

William Shakespeare, «Macbeth»

Verbum caro factum est
ex Virgine Maria.
In hoc anni circulo
vita datur saeculo
nobis nato parvulo
de Virgine Maria.

Venantius Fortunatus

ДІЙОВІ ОСОБИ

Дійові особи на «Ближніх садах»

Вася Цвіт, переселенець з Донецька, мешкає на «Ближніх садах» 7 років

Марія Цвіт, дружина Васи Цвіта

Степан Григорович, 72-річний голова садового товариства «Ближні сади»

Олена Володимирівна, дружина Степана Григоровича

Коля Хромий, худий божевільний чоловік тридцяти років

Баба Карпа, 80 років, переселенка з Донецька, єдина родичка Колі Хромого

Серафима, киянка, що перед війною приїхала провідати матір, яка постійно мешкає в будинку на «Ближніх садах»

Мар'яна, киянка, що застрягла на «Ближніх садах» після 24 лютого

Сергій, колишній успішний бізнесмен, немолодий дядько, що до нестями кохає Галю і неньку Україну

Інна, киянка, молода жіночка з маленьким собачкою

Елеонора, молода жінка рідкісної краси

Віктор, молодий кремезний хлопець

Любов Павлівна, киянка, повненька, чистенько одягнута літня жінка

Григорій, дачник

Владислава Федорівна, мешканка ближнього до дач хутірця

Дійові особи у вікнах-розмовах

Остап, брат Мар'яни

Галя, кохана Сергія, вродлива жінка років тридцяти

Мама Інни, літня, огрядна і нездорова жінка

Артем, чоловік Елеонори, серйозний молодий чоловік, бізнесмен

Павлик, чоловік Любові Павлівни, сивий літній дядько з великими сумними очима.

Костянтин, молодший брат Григорія, молоденький студент філософського відділення Київського університету

Чоловік Серафими, люблячий чоловік, знервований батько трьох дітей

Син Серафими, другий син Серафими — хлопчики п'яти і семи років

Олександр, співрозмовник Елеонори, який їздив з Артемом на окуповані території

Тато Віктора, літній міцний чоловік

Мама Мар'яни

Тато Мар'яни

Уявні дійові особи

Данило Андрійович, дідусь Васи Цвіта, його уявний співрозмовник

Казимир, чоловік-ворон, уявний співрозмовник Васи Цвіта

Офелія, персонаж п'єси Вільяма Шекспіра «Гамлет», яку уявляє Коля Хромий, молода жінка в жовто-блакитному одязі.

INTRODUCTIO

На сцену виходять Данило Андрійович з автоматом на спині, Офелія з дзеркалом і Казимир з ганчіркою. Данило Андрійович (відкашлюється, дивиться на Офелію).

ОФЕЛІЯ: Ну, що ти дивишся, починай-но вже.

КАЗИМИР *(діловито протирає дзьоб ганчіркою, дивиться в дзеркало, що перед ним тримає Офелія):* Нібито нічого... Даниле Андрійовичу, будь ласка, треба починати.

ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ: Слава Україні!

ОФЕЛІЯ і КАЗИМИР: Героям слава!

ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ *знімає автомат зі спини, починає стріляти чергами над головами глядачів. Коли ріжок закінчується, спокійно повертає автомат на спину.*

ОФЕЛІЯ: Дорогі глядачі, читачі й усі причетні! Ці гучні, але цілком символічні автоматні черги покликані продемонструвати загальну тему нашого художнього висловлювання.

КАЗИМИР: Воно пов'язане з війною.

ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ: Розпочатою Росією проти України.

ОФЕЛІЯ: Як і кожна війна, вона має мільйони облич, сотні тисяч жертв і тисячі справжніх героїв.

КАЗИМИР: Про яких ми майже нічого не знаємо.

ОФЕЛІЯ: Тож ми розкажемо, про тих, кого знаємо.

ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ: Дія цієї п'єси відбувається біля дачного селища «Ближні сади», розташованого в лісі під Києвом.

ОФЕЛІЯ: З одного боку — між Бучею й Бородянкою.

КАЗИМИР: З іншого — між Варшавською й Житомирською трасами.

ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ: Усі персонажі — люди глибоко цивільні, незважаючи на те, що хтось із них урешті-решт бере в руки зброю. По часу дій — це перші півтора місяця повномасштабної війни в Україні, що почалася 24 лютого 2022 року.

Починає звучати музика. Вибухи. Гул літаків. Далі персонажі говорять значно емоційніше й виразніше, ніж до того.

ОФЕЛІЯ: Уже зранку 24 лютого між «Ближніми садами» і Києвом точаться запеклі бої зі застосуванням важкої артилерії, танків, бронетранспортерів. «Ближні сади» опиняються в оточенні російських військ. Люди, що приїхали сюди з надією врятуватися від можливих військових дій, опинилися в самому центрі окупації.

КАЗИМИР: Виїхати неможливо, бої тривають і вдень, і вночі. У перший тиждень війни в дачному селищі зникають світло, інтернет, вода й мобільний зв'язок.

ОФЕЛІЯ: Найтяжчим випробуванням виявилася саме відсутність зв'язку. Вранці 3 березня хтось із дачників, що змушений був навіть під бомбардуваннями вигулювати песика, з'ясовує, що, залежно від метеорологічної ситуації, інтенсивності обстрілів і ще багатьох різних інших факторів, іноді можна спіймати на кілька хвилин мобільну хвилю просто в лісі, за сто метрів від воріт «Ближніх садів».

ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ: Тож ми вам розкажемо про дуже малесеньку частину України, просто крихітну, провінційну й дачну, що майже весь свій час проводить на цьому клаптику землі, сто на сто метрів. І страшенно боїться залишитися там назавжди.

КАЗИМИР: Нічого складного. Розмови, розмови, розмови. Діти і батьки, друзі, родичі, коханці і коханки. Три частини п'єси знаменують три періоди в житті дачників.

КАЗИМИР, ДАНИЛО АНДРІЙОВИЧ (*хором*): При-
слухайтесь ж вухом небайдужим, ми працею всі вади
надолужим.

ОФЕЛІЯ: Амінь!

Персонажі покидають сцену.

Вибух. Затемнення.

ЧАСТИНА 1

СЦЕНА 1

Сцена з декораціями. Одна з частин сцени — **головний екран**, на якому протягом п'єси у **вікнах-розмовах** з'являтимуться деякі персонажі, які проживають за межами окупованих територій і з ким ведуть розмови наші герої. На **фоновому екрані** майже постійно присутні такі ж самі вікна-розмови. У певний момент їх може бути кілька десятків, на кшталт конференції в Zoom. Але ми будемо чути розмови тільки кількох із них — на головному екрані авансцени. Живі персонажі у вікнах-розмовах говорять на тлі своїх помешкань. Уже померлі на жовто-синьому фоні.

Морозяний ранок. Сосновий ліс, галявина, сонце, подекуди старий сніг. На галявині рухаються в доволі дивному ритмі десятків зо три людей зі смартфонами й телефонами в руках. Хтось підіймає смартфони догори, хтось, навпаки, опускає. Усі ловлять мобільну хвилю. На віддалі двоє чи троє спілкуються по телефону, але їхніх розмов майже не чути. Праворуч на старих стовбурах, на соснах, повалених бурєю ще торік, сидять Марія Цвіт, Олена Володимирівна, Степан Григорович, Коля Хромий, Вася Цвіт.

ГРИГОРІЙ: Є!!!! У мене дві rischi!

СЕРАФИМА (кидає в сніг недопалок): Який оператор?!

ГРИГОРІЙ: Київстар!

МАР'ЯНА (зі сльозами на очах кричить у слухавку): Остапе, Остапе, ти мене чуєш?!

Загоряється квадрат на екрані. У його глибині з'являється глибоко похмільний Остап. Він сидить у кріслі з пляшкою пива в руках.

МАР'ЯНА: Братику, ти мене чуєш?! Скажи хоч слово!

ОСТАП: Не кричи так, Мар'яно! (він кривиться і трішки відставляє трубку від себе) Не кричи! Де поділася, ми тебе вже чотири дні не можемо ніде знайти?! Думав, тебе й серед живих уже немає.

МАР'ЯНА: На дачі застрягла! Не можу виїхати! Навколо жах і росіяни. І зв'язку в нас немає!

ОСТАП: Розумію. Ти не можеш виїхати з дачі (*киває й прикладається до пляшки*). Так, зрештою, і думав. А я вчора маму й тата наших поховав. Їх у перший день ракетою накрило. Розумієш щось? Однією з перших ракет, що прилетіли на Київ.

МАР'ЯНА: Господи!

ОСТАП: Вибач, що я без підготовки тобі все кажу, але, ти знаєш, мені якось уже не до того...

СЕРГІЙ (*немолодий дядько з погаслою сигаретою в руці*): Ти мене любиш? Ти любиш мене, Галю?

На екрані з'являється Галя, вродлива жінка років тридцяти.

ГАЛЯ: ...чимось чи коли? (*звук переривається і далі вона щось гаряче каже, прикладає руку до серця, посміхається, теж кричить і, урешті-решт, чомусь плаче, але її абсолютно не чути*)

СЕРГІЙ: Що ти кажеш? Галю, не чую! Ти любиш мене? Питаю, ти ще любиш мене чи ні, Галю?! О, Боже, Твоя воля! Галю, я питаю тебе, ти любиш мене, чи ні?! Галю, ти чуєш, що я кажу?! Галю, алло!

ГАЛЯ: Я з батьками їду з Києва. Сподіваюся, ти знайдеш нас. Ми у Франківськ до тьоті Ельзи. Чуєш мене? До тьоті Ельзи у Франківськ.

СЕРГІЙ: Що ти кажеш?

ГАЛЯ: Вибирайся з дач і приїжджай до нас у Франківськ.

СЕРГІЙ: Галю, не чую! Галю!

ГАЛЯ: Я рада, що в тебе все добре! Ну все, па, милий, па (зникає).

ІННА (молода жіночка з повідком, на іншому кінці якогось стоїть собачка зі сумними тихими очима): Мамо, як ти? У нас усе добре! (кричить) Мамо! Я кажу, що в нас усе є! Мамо, слухай, що я тобі кажу! У нас усе є! У нас тут усе є! Хай твій сусід не бреше, у нас усе спокійно! А гупає в телефоні, так дуже далеко гупає, не звертай уваги, мамо, не хвилюйся, я тебе благаю, у тебе й так тиск високий!

МАМА ІННИ (літня повнувата жінка на стільці в кухні київської квартири): Родину його брата розстріляли разом із дітьми у власній автівці! Чуєш? То ти нікуди не виїзди! Нікуди! Там і залишайся!

ІННА: Так, мамо, так. Ти тільки не хвилюйся, благаю!

ЕЛЕОНОРА (молода жінка рідкісної краси, розмовляє високим знервованим голосом): Слухай, Артеме, я не розумію, чому ти не можеш мене забрати звідси. Це тридцять п'ять кілометрів від нашого дому.

З'являється Артем — серйозний молодий чоловік у крутій автівці.

АРТЕМ: Елю, мала, скільки можна повторювати, я не можу. Це фізично неможливо! Усі дороги перекриті!

ЕЛЕОНОРА: Не розумію, що значить, перекриті?!

АРТЕМ: У буквальному сенсі, любя. Я ж тебе благав не їхати з подругами на цю срану дачу! Не робити дівчачу вечірку! Ось маємо! Вони всі вже вдома, а ти ще й досі там.

ЕЛЕОНОРА: Не розумію, кажу тобі! Мені потрібно, щоби ти мене вивіз із дачі! Не можу більше тут! Чуєш мене? *(кричить)* Кажу, не можу тут більше бути жодного дня!

АРТЕМ: Не кричи так!

ЕЛЕОНОРА: Я не кричу! Я ніжно кажу тобі, блядь, приїдь, нахуй, і забери мене з дачі!

АРТЕМ *(хрипло)*: Не матюкайся, я тебе завжди просив.

ЕЛЕОНОРА: Я не матюкаюся! Просто наполегливо благаю!

ВІКТОР *(молодий кремезний хлопець, розмовляє спокійно й навіть врівноважено)*: Та хуй його знає, що в них у головах. Якщо не буде іншої можливості, пішки піду до Києва. Та яка мені різниця, де мене вб'ють, тут чи по дорозі?! Да мені похуй, тату, мені абсолютно на це похуй! На сусідніх дачах уже два будинки згоріли. Чого мені тут чекати?

ТАТО ВІКТОРА *(літній міцний чоловік на жовто-блакитному фоні)*: Не дурій. Зараз довкола вас така біда, що то дурощі йти на Київ. Сиди й чекай. Не треба поспішати до мене.

ВІКТОР: Не знаю, чого тут чекати. Може, правда, десь зброю знайду, тоді за тиждень-два, як потеплішає трішки, піду в ліс. Тут є де погуляти.

ТАТО ВІКТОРА: Ну, то вже буде щось. А допоки погода не встановиться, тихо будь.

СЕРАФИМА: Виїздить без мене! Я тут застрягла і, судячи з усього, надовго! Не чекайте! Ти чоловік і повинен приймати рішення! Дбай про дітей, а ми з мамою собі раду дамо! Так! Вважаю, ти повинен це зробити! І тебе цілую. Вивозь старих і дітей! Вивозь, любий!

Так! Я тебе теж. Теж, любий. Усе. Почуємося! (*вимикає смартфон, підкурює сигаретку, робить затяжку й кричить просто в ліс*) Суки довбані, клятї московити, о які ж суки, суки, суки!

ЛЮБОВ ПАВЛІВНА (*огрядненька, чистенько одягнута літня жінка, розмовляє тихим приємним голосом, усміхається сонцю, що раптом виринає з-за хмар*): А ти квіти поливай, Павлику, поливай квіти!

З'являється Павлик — сивий немолодий дядько з великими сумними очима.

ПАВЛИК: Та я поливаю! А тебе все немає й немає! Як ти там? Стріляють у вас?

ЛЮБОВ ПАВЛІВНА: От і молодець, що квіти поливаєш! І не забувай вигулювати Барсика! А я про тебе кожного дня, кожної хвилини пам'ятаю! Думаю про тебе, люблю тебе!

Павлик починає плакати, як дитина, намагається стримувати ридання, але йому це вдається погано.

ЛЮБОВ ПАВЛІВНА: Ну, не плач, Павлику, не плач. А то я теж можу заплакати. Не плач, благаю. Ми ж любимо одне одного. Сорок п'ять років були поруч. Не може бути такого, щоб ми померли одне без одного.

ГРИГОРІЙ: Костянтин, а тепер скажи мені, як там Київ!

З'являється стривожений Костянтин, молоденький студент філософського відділення Київського університету.

КОСТЯНТИН: Що? Що ти кажеш?

ГРИГОРІЙ: Як там Київ?! (*кричить*) Які новини загалом?!

КОСТЯНТИН: Григорію, я нічого не чую.

ГРИГОРІЙ: Київ!!! (кричить на все горло) Київ, Костянтин, наш?! Київ наш?!!! Прошу тебе, скажи, Київ наш?!!

КОСТЯНТИН: Григорію, нічого не чую, зараз передзвоню.

Костянтин зникає.

Григорій дивиться на смартфон, потім на небо і видно, що молиться. Раптом з'являється Костянтин.

ГРИГОРІЙ (кричить): Київ наш, Костянтине?!!! Прошу тебе, скажи, Київ наш?!!

КОСТЯНТИН щось говорить і жестикулює, але нам нічого не чути.

ГРИГОРІЙ (кричить): Нічого не чую, Костянтин! Не чую тебе!

Костянтин зникає.

ГРИГОРІЙ: Та що ж це таке!

ЛЮБОВ ПАВЛІВНА (обіймає Григорія за плечі): Не кричи так, синку! Все в Києві добре. Мені і чоловік, і син з невісткою казали. Мій Павлик усі ці дні в Києві на Оболоні й нікуди не збирається їхати. Тримається Київ, синку, не кричи так страшно.

ЕЛЕОНОРА (звертається з усмішкою до Сергія, що курить неподалік і дивиться на ліс): Ну, і як там наша Галя?

СЕРАФИМА (зі злими, заплаканими очима): Та, мабуть, не гірше, ніж твій Артем!

МАР'ЯНА (сидить на поваленому стовбурі дерева зразу позаду Марії й шепоче, її шепіт на хвилину заглушає всі інші звуки на сцені): Будь ти проклята, божевільна суко, Росіє! Росіяни, будьте прокляті! Будьте ви прокляті до дванадцятого коліна! Ненавиджу вас усіх! (тихенько виє) О, мамочко моя, мамо! О, таточку мій хороший...

Персонажі, що мали телефонні розмови, повільно розходяться. На фоновому екрані декілька десятків вікон-

розмов. На периферії сцени рухаються якісь люди, що розмовляють, сміються чи плачуть, але нам майже не чути їхніх розмов. Мар'яна залишається сама.

На головному екрані загоряється нове вікно-розмова і в ньому на синьо-жовтому фоні ми бачимо маму і тата Мар'яни.

МАМА МАР'ЯНИ: Яка в нас хороша дівчинка вийшла! Правда, любий? Така вже ніжна, така хороша. Мар'яночко, не плач! Це ми, твої тато й мама! Ми тут, ми з тобою. Ми любимо тебе, радосте наша!

Мар'яна перестає плакати, витирає сльози, озиратись довокола, підкурює сигаретку.

ТАТО МАР'ЯНИ: Шкода тільки, що вона на «Ближні сади» поїхала так невчасно (*хитає головою*). І що й досі незаміжня. Але, може, усе ще владнається.

МАМА МАР'ЯНИ: Подивимося. На все воля Божа.

ТАТО МАР'ЯНИ: Ти чуєш цю пісню, жінко? Чи може мені вона тільки вчувається?

МАМА МАР'ЯНИ: Батько мій любив її співати. І про молодість, що не повернеться, і про гору високою, і щось там про гай.

МАР'ЯНА (*співає*): А в тім гаю край бережка, де в'яжуться човни, човни (*плаче*). Мамочко моя, тату...

ТАТО МАР'ЯНИ: Гадаєш, ми з тобою померли?

МАМА МАР'ЯНИ (*задумливо*): Може, і так, але як і куди?

ТАТО МАР'ЯНИ: Куди померли? Дивне питання. В Україну, звичайно. Тільки в небесну таку собі, теплу, смішну й хорошу. Україну батьків і друзів, доньок і синів, собак і котів, нашого розуму й нашого серця. Гарного пива й чистих дощів.

МАМА МАР'ЯНИ: Нас убила російська ракета.

ТАТО МАР'ЯНИ: Точніше, російська культура. Прилетіла вранці й упала на наші голови.

МАМА МАР'ЯНИ (*після паузи*): Мало пам'ятаю зі свого життя. Тебе тільки, та Мар'яну. А Остапа вже як здалеку.

ТАТО МАР'ЯНИ: Значить, усе ж таки померли, бо раніше ти лаяла цього засранця щохвилини. Він і зараз, замість робити щось путнє, п'є пиво в моєму улюбленому фотелі. Я для себе ящик литовського придбав ще перед війною, а він знайшов його в нас у підвалі й п'є, як своє.

МАМА МАР'ЯНИ: Померли (*зітхає*). Це ж треба. Тому й Мар'яна нас не чує. І нам нічого не болить... Тільки шкода всіх загиблих. І тих, що загинуть. І українців, що Росія вкраде. І тих, що вб'є. І тих, що вбила.

ТАТО МАР'ЯНИ: Але чуєш, пісня звучить.

Зникають зображення на екрані.

Мар'яна зітхає, підіймається, іде до брами, над якою на синьому фоні жовтогарячим написано: «Ближні сади».

Звучить музика. Чуються слова пісні: «Під гаєм в'ється річечка, як скло, вода блищить, долиною зеленою кудись вона біжить».

Усе сильніше гупає артилерія, чути гул літаків.

Вибух, затемнення.

СЦЕНА 2

Морозяний вечір. Та ж сама декорація. На старих стовбурах, на соснах, повалених бурею ще торік, сидять Марія Цвіт, Олена Володимирівна, Степан Григорович, Коля Хромий, Вася Цвіт.

Вибухи то ближче, то трішки нібито здаля. Усі сидять тихо, дивляться врзнобіч.

СТЕПАН ГРИГОРОВИЧ: Ви не чуєте музику? Як із лісу йде? Не чуєте, не?

ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА: Яку ще музику, Степане? Що ти вигадуєш? Вибухи чую, а музики ніякої немає. Учора треба було менше наливки вживати, і сьогодні б нічого зайвого не чулося.

СТЕПАН ГРИГОРОВИЧ (*дивиться у свій телефон*): У людей ловиться хвиля, а в мене, скільки не гуляв, нічого (*сміється*). І я старий, і телефон у мене старий. Та, зрештою, і просто посидіти тут, у лісі, добра ідея. Бо в хаті сидіти постійно, коли воно б'є так десятий день поспіль, неможливо.

ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА (*зітхає*): Я хоч сина почувала. Він мене — майже ні. А я його почувала. Такий от зв'язок. Сказав три слова. Що в нього все нормально. Що в шапці і, каже, на складах служить десь у тилу. Бре-ше, звичайно. Але я йому й за це дякую... Хоч він мене й не чує... А гупає, справді так, що в хаті самі собою двері відчиняються і зачиняються. А ти кажеш, музика.

МАРІЯ ЦВІТ: Ми з Васею з самого ранку нічого зловити не можемо. Ще після сніданку вийшли й от уже

давно обідати треба. А так було б потрібно... Може, хтось зголоситься нас вивезти звідсіля? Сил ніяких немає... *(плаче)* Б'ють удень і вночі, удень і вночі. Ну навіщо вони сюди приїхали на своїх танках, ці тварюки довбані?! Навіщо?! Що їм від нас усіх треба?! Від українськомовних і російськомовних, від старих і малих, що цим тваринам від нас потрібно?! Невже ми тут так і загинемо всі? *(плаче)*

ВАСЯ ЦВІТ: Маріє, не треба.

СТЕПАН ГРИГОРОВИЧ: Вони просто хочуть нас знищити. Іншої мети в них немає і бути не може. Це ж росіяни.

ВАСЯ ЦВІТ: Маріє, будь ласка, не треба.

МАРІЯ ЦВІТ *(намагається посміхатися):* Та буде тобі, Васю, я ж нічого такого не кажу. Ми всі тут в однаковій ситуації. Вам теж, Олено Володимирівно, треба було б подумати про те, як звідси вибиратися.

ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА *(киває головою):* Усі разом, усі однаково безпомічні. Нашу квартиру в Бородянці росіяни розбомбили, то в нас тільки тут житло й залишилося. Куди нам їхати на старості? Кому ми де потрібні? Ніде й нікому. Будемо вже тут якось виживати, якщо дасть Бог.

КОЛЯ ХРОМИЙ *(худий божевільний хлопець тридцяти років, тихо сміється й б'є себе по колінах долонями):* Бачив дівчинку! У річці Горяні пливла, як пава, як наяда, у синіх-синіх вибухах, у чудесних вбраннях.

ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА *(якомога лагідніше):* Колю, ану застєбни калитку. Давай-давай, наядо, а то застудиш хазяйство. На вечір мороз заходить. Не треба ніяковіти, Колю. Кожен дорослий чоловік іноді застєбається на всі гудзики. Ти сьогодні вже снідав щось? Степане, ти бачив Карпу? Вдома вона?